

Projekt Stará Aerovka

„Návrat historických letadel do památných hangárů č. V a VI AERO v Letňanech“

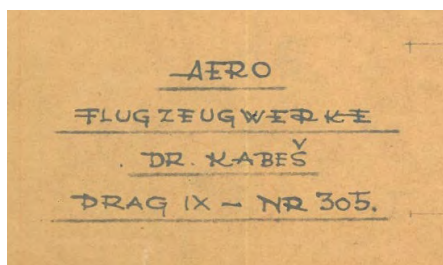
Místo, nacházející se na okraji Prahy, místo na letišti v Letňanech, místo v docházkové vzdálenosti odpočívajících letounů v Leteckém muzeu Kbely, místo, kde se nacházejí unikátní, památkově chráněné hangáry, místo, kde zažijete zvláštní, nepopsatelný pocit, stojíte-li uvnitř, místo, kde cítíte vůni dřeva a historie. To vše za zvuků motorů startujících letadel. To je místo, kde naplno vnímáte přítomnost ducha letectví... To je areál Staré Aerovky. Místo, jehož budoucnost se LOM ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem Praha (VHÚ) snaží zachránit unikátním projektem, který vám představujeme v prvním čísle LOMnovin.

Areál Staré Aerovky, v současné době v majetku našeho podniku, představuje unikátní komplex prezentující architekturu spojenou jak s počátky československého letectví, tak s rozvojem letecké techniky v průběhu druhé světové války. Na jednom místě je možné se zcela nevídaně setkat se vzácně dochovanými stavbami typickými pro středoevropské letištní stavitelství let 10., 20., 30. a 40. Toto místo, kterým doslova kráčely dějiny československého letectví, by bez jakékoliv pochybnosti mělo zůstat zachováno pro budoucí generace.

První roky po vzniku samostatného Československa v roce 1918 byly mimo jiné provázány bouřlivým rozvojem leteckého průmyslu. Výsadní postavení v této oblasti měla především Praha. Zejména v první polovině 20. let minulého století nové letecké závody doslova chrlily nové a nové prototypy dosahující světové úrovně. Toto období je neodmyslitelně spojeno s rozvojem pražských letišť, na nichž probíhala výstavba rozsáhlých komplexů moderních hangárů.

Továrnu AERO založil Vladimír Kabeš 10. ledna 1919, tato továrna má natolik bohatou a zajímavou historii, která sama by vydala na samostatný článek. Věříme však, že se nám ji podaří přiblížit v některém z dalších vydání. Obecně lze konstatovat, že se areál Staré Aerovky dochoval do současné doby ve vzácné celistvosti, kterou lze doložit mimo jiné porovnáním snímků amerických průzkumných letou-

nů se současnými leteckými fotografiemi. Jedná se o zcela unikátní komplex staveb, které akcentují vývoj letištního stavitelství od období 1. světové války po konec 40. let dvacátého století. V případě hangáru č. VI se jedná o typickou stavbu z období první světové války z oblasti Rakousko-Uherska, hangár č. III představuje stavbu typickou pro střední Evropu počátku 20. let minulého století, hangár č. IV pokračování tohoto vývoje ve 30. letech a hangár č. V pak typickou stavbu německé školy (typ Junkers) vycházející z maximální úspory nedostatkových materiálů. Ve světě se dochovalo jen velmi málo staveb podobného typu a konstrukce, vždy se ale jedná pouze o jednotlivé letištní stavby z tohoto období. Není znám žádný podobný letištní komplex, který by se dochoval v podobné celistvosti a původnosti. Dochovaný komplex nejen prezentuje úroveň letištního stavitelství své doby, ale díky zcela mimořádné původnosti dává rovněž možnost seznámit se s dobovými pracovními postupy. Hangáry určené původně k montáži letadel mají i dnes původní vnitřní vybavení a zařízení, například váhu na letadla, a také vnitřní dřevěné ochozy s kancelářemi mistrů.

Areál byl za druhé světové války přičleněn k nově vybudovaným provozům v dnešní Toužimské ulici, aby tak podporoval výrobu letounů Siebel Si 204. Po válce sloužil až do devadesátých let potřebám LOK. Dle vzpomínek pamětníků se v Aerovce v průběhu 60 - 90. let vystřídalo mnoho činností, které se v mnoha případech časově překrývaly. V šedesátých letech se zde prováděly opravy letounů MiG-15, které sem byly převedeny z hlavního závodu po zahájení oprav letounů MiG-21. V tunelu střelnice, který byl vybudován během 2. světové války, byly také zastřešovány palubní zbraně. V době vyřazování letounů MiG-15 z provozu byly na Aerovce některé z nich použity na výrobu letištních fukarů horkého vzduchu. Dále zde sídlily provozy čalouny, oprav nádrží, výroby různých speciálních prostředků, výdejna a také podniková prádelna.

Poté areál několik let chátral, až si jej v roce 2000 pronajalo občanské sdružení, které sice areál po určitou dobu udržovalo, ale rozhodně neplnilo své původní sliby, na základě kterých mu byl areál téměř bezplatně pronajat. Proto podnik v roce 2005 odstoupil od nájemní smlouvy. Sdružení však odmítlo areál předat, a tak s ním LOM vedl několik soudních sporů. Mezitím se dne 21. listopadu 2011 podařilo jako „soubor budov areálu AERO Kbely“ areál prohlásit Ministerstvem kultury České republiky za nemovitou kulturní památku, což byl první krok ve výše uvedeném společném úsilí o záchranu tohoto unikátního souboru staveb, sestávajícího ze čtyř historických leteckých hangárů a spojovacích částí.

Konečně po letech nastal průlom v jednání se „squatujícím“ sdružením a dne 17.12.2013 se nám podařilo areál převzít, po mnohaletém soudním řízení a soudní výpovědi. Areál byl bohužel ve velmi špatném technickém stavu, plný nepořádku a značně chátrající, téměř umírající...

Již dříve Ministerstvo obrany schválilo záměr převedení areálu do resortu MO za účelem rozšíření Leteckého muzea ve Kbelích. Současně se, shodou okolností, na jaře roku 2014 objevila možnost požádat o grant na obnovu této kulturní památky v rámci tzv. Norských fondů. Ačkoli času bylo velmi málo a šance na úspěch se jevily jako minimální, rozhodli jsme se přesto o tento grant usilovat,

neboť zatímco dva hangáry (č. III a IV) se nacházejí ve stavu, jenž v současnosti dovoluje jejich uchování alespoň po dobu nejbližších let, dva zbývající (č. V a VI), kterých se týká náš projekt, se nacházejí v havarijním stavu, který bezprostředně ohrožuje jejich existenci.

Využili jsme času před podáním žádosti o grant a počátkem roku 2014 provedli celou řadu opravných a úklidových prací v areálu. Dále podnik zajistil odborné statické posouzení stavu památkově chráněných celodřevěných leteckých hangárů V. (z roku 1941) a VI. (z roku 1921) v areálu a jejich mykologický průzkum. Současně provedl jejich zaměření a vypracování technické dokumentace stávajícího stavu, neboť jejich původní stavební dokumentace se nedochovala, v neposlední řadě nechal vypracovat projektovou dokumentaci, zásadní pro rekonstrukci hangárů V a VI, splňující podmínky jejich památkové ochrany.

Následně dne 19.6.2014 podal LOM žádost o grant z EHP a Norských fondů „Návrat historických letadel do památných hangárů č. V a VI AERO v Letňanech“ v rámci programu CZ06 Kulturní dědictví a současné umění, programová oblast PA16 – Zachování a revitalizace přírodního a kulturního dědictví. Předmětem žádosti je celková rekonstrukce dvou nejohroženějších hangárů, po které vznikne v areálu Stará Aerovka, ve spolupráci s VHÚ, unikátní muzejní komplex vycházející z původního účelu jednotlivých budov, jehož součástí bude mimo jiné návrat historických letounů firmy AERO do místa jejich vzniku.

Žádost LOM byla Ministerstvem financí schválena dne 27.11.2014, jako jedna z 26 schválených žádostí, z celkově předložených 209 žádostí o grant. Do unikátních celodřevěných hangárů č. V a VI v areálu Stará Aerovka bude celkem investována částka 28 623 403 Kč (bez DPH), na kterou podnik získal dotaci ve výši 80%.

Projektový tým, složený ze zaměstnanců podniku a partnera projektu VHÚ, tak bude v šestnácti následujících měsících s maximálním nasazením pracovat na naplnění

stanovených cílů a záchraně tohoto unikátního souboru staveb.

Realizací projektu vznikne moderní muzejní komplex odpovídající nejnovějším světovým trendům vystavování historických letadel, včetně části věnované létajícím exponátům. Návštěvník bude mít možnost přímo v rámci expozice spatřit jak údržbu, případně restaurování historických letounů, tak i jejich letové ukázky. Nepůjde tedy o tradiční „mrtvé“ muzeum, ale naopak o dynamický model muzea prezentující i funkčnost vystavovaných exponátů. Celý projekt bude zdůrazňovat unikátní zachovalost areálu v celistvosti odpovídající stavu z roku 1941 i význam letectví pro historický rozvoj celé oblasti Kbely-Letňany. Spojením historických budov se sbírkovými letouny Vojenského historického ústavu Praha vznikne zcela ojedinělý koncept, připomínající technickou vyspělost československé konstrukční školy v oblasti stavby letadel i letištních objektů 20. století. Pro prezentaci movitého kulturního dědictví budou využity jak tradiční muzejní prvky, tak inovativní formy interaktivní a multimediální prezentace. Po realizaci projektu bude celý areál Stará Aerovka trvale přístupný veřejnosti jako stálá expozice historie československého letectví.

Hangár číslo V umožní po rekonstrukci, díky svým rozměrům, uchování sbírkových bombardovacích a bitevních letounů a stíhacích bombardérů z období od 2. světové války až do 80. let minulého století. Jedním z vystavovaných letounů bude i nejcennější přírůstek sbírky Vojenského historického ústavu Praha za posledních 20 let. Jedná se o sovětský bombardovací letoun Petljakov Pe-2 z období 2. světové války, který se ve světových muzeích dochoval v pouhých třech exemplářích. Letoun, který za války nouzově přistál, se do sbírky Vojenského historického ústavu Praha podařilo získat z norského leteckého muzea Norsk Luftfartsmuseum v Bodo, které vlastní rovněž části několika

Na horních snímcích vidíte stav „před“, níže „po“.

letounů tohoto typu. V úzké spolupráci s kolegy z norského leteckého muzea proběhne v následujících letech celková renovace letounu, která bude probíhat přímo před zraky návštěvníků hangáru č. V. Vzhledem k tomu, že tento hangár je typickou ukázkou druhoválečné letištní architektury a bude v něm vystavena i řada unikátních letounů z období 2. světové války, je součástí projektu muzejního využití objektu rovněž realizace expozice věnované evropskému odboji v letech 2. světové války. Přímo v hangárech Staré Aerovky se naplno projevoval odpor a odboj českých techniků a dělníků proti nacistickému režimu. Tato kapitola z dějin českého odbojového hnutí bude zakomponována do širších celoevropských souvislostí. V souvislosti s hangárem věnovaným bombardovacímu letectvu bude zvláštní pozornost věnována historii norského odboje. Předpokládanými vystavovanými letouny budou Aero C-3 / Siebel Si-204, Avia CB-33 / Il-10U, Iljušin Il-28, MiG-23BN, Petljakov Pe-2, Suchoj Su-7UB, Suchoj Su-22M-4, Suchoj Su-25K.

V případě hangáru č. VI., se jedná o nejstarší hangár firmy AERO k sestavování a zalétávání letadel, přemístěný z původního místa na kbelském letišti. Jedná se o jedinečný doklad letištní architektury, který nemá obdoby nejen v České republice, ale ani ve střední Evropě. Expozice hangáru bude věnována historii výroby letounů AERO. Hlavními exponáty se stane čtveřice unikátních prototypů letounů firmy AERO. Předpokládanými vystavovanými letouny budou Aero Ab-11, XL-29-2 (OK-70), L-39X-02 a L-159.

Pro trvalé uchování kulturního a technického dědictví České republiky je zcela zásadní skutečnost, že vybudováním tohoto muzejního komplexu rozšíří Vojenský historický ústav Praha stávající kryté expoziční prostory Leteckého muzea Kbely, nacházejícího se v docházkové vzdálenosti 800 m od areálu Stará Aerovka, na dvojnásobek. Díky tomu se podaří uchovat pro budoucí generace významnou část sbírky VHÚ, včetně řady zcela unikátních letounů, která není z prostorových důvodů přístupná veřejnosti a je uchovávána ve zcela nevyhovujících venkovních prostorách, ohrožujících její vlastní existenci.

S projektem je spojena řada povinností a úkolů. Přesto věříme, že jeho naplněním zachráníme unikátní místo, které zpřístupníme veřejnosti a uchováme významný kus historie letectví i pro další generace.

Projekt bude mít zajištěnu nemalou publicitu. O jeho dalším vývoji budete informováni nejen prostřednictvím LOMnovin, ale také v médiích nebo na speciálních webových stránkách projektu. Rádi bychom také vám i široké veřejnosti areál zpřístupnili v rámci stoletého výročí LOM, abyste i vy mohli toto unikátní místo poznat a pocítit atmosféru, kterou jsme se vám snažili prostřednictvím tohoto článku přiblížit.

Možná vás nadchne jako mě. Možná zažijete stejně zvláštní, nepopsatelný pocit, možná ucítíte vůni dřeva a historie. To vše za zvuků motorů startujících letadel. Možná budete naplno vnímat přítomnost ducha letectví... To je areál Staré Aerovky.

Ve spolupráci s VHÚ Věra Polanecká